

LBRIS

We know
books

Mihai-Bogdan Ionescu-Lupeanu

**Regimul juridic al faunei
sălbatică terestre și
acvatice pe plan național
și internațional**

Editura
Stamangiu
2022

Cuprins

Introducere	1
Capitolul I. Aspecte generale privind protecția mediului pe plan național și internațional	5
<i>Secțiunea 1. Diversitatea biologică în lumea contemporană</i>	5
<i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea de „mediu înconjurător” și cea de „resurse naturale”</i>	13
<i>Secțiunea a 3-a. Protecția mediului – componentă majoră a dezvoltării durabile</i>	33
<i>Secțiunea a 4-a. Amenințările majore la adresa biodiversității</i>	45
§1. Schimbarea destinației terenurilor. Pierderea și fragmentarea habitatelor	46
§2. Supraexploatarea	50
§3. Schimbările climatice	55
§4. Poluarea	61
§5. Speciile invazive	65
<i>Secțiunea a 5-a. Extincția și rata extincției speciilor</i>	70
<i>Secțiunea a 6-a. Indicatori ai stării de conservare</i>	73
Capitolul al II-lea. Regimul juridic al faunei terestre și acvatice în dreptul intern	79
<i>Secțiunea 1. Protecția faunei sălbatice în dreptul intern</i>	79
§1. Protecția faunei sălbatice, în general, și a faunei sălbatice de interes cinegetic, în special	79
§2. Protecția faunei sălbatice de interes cinegetic din crescătoriile de vânat și complexurile de vânătoare	99
§3. Protecția faunei sălbatice din grădinile zoologice și acvarii	107
§4. Protecția resurselor acvatice vii	109
§5. Protecția faunei sălbatice utilizate în scop științific sau în alte scopuri educative	127

<i>Secțiunea a 2-a. Răspunderea juridică pentru nerespectarea normelor privitoare la protecția faunei sălbatice terestre și acvatice</i>	
	131
§1. Importanța instituției juridice a răspunderii	131
§2. Răspunderea civilă	135
2.1. Noțiune	135
2.2. Particularitățile răspunderii juridice delictuale în dreptul mediului, cu referire specială la prejudiciile aduse faunei sălbatice sau provocate de către aceasta	141
2.3. Prejudiciul și recuperarea acestuia	167
2.3.1. Noțiune	167
2.3.2. Clasificarea prejudiciilor	169
§3. Răspunderea contravențională	174
3.1. Noțiune. Natura juridică a răspunderii contravenționale în dreptul mediului	174
3.2. Clasificarea contravențiilor privitoare la fauna sălbatice terestră și acvatică	179
3.2.1. Contravenții prevăzute de Legea-cadru a protecției mediului	179
3.2.2. Contravenții prevăzute în actele normative sectoriale privitoare la fauna sălbatice terestră și acvatică	180
3.2.3. Contravenții prevăzute în acte normative speciale care, fără a fi sectoriale (de mediu), sub diferite aspecte, ating și protecția faunei sălbatice terestre și/sau acvatice	189
3.3. Procedura de constatare și sancționare a contravențiilor. Sancțiunile contravenționale	190
§4. Răspunderea penală	206
4.1. Infrațiunea în dreptul mediului, temei al răspunderii penale	206
4.2. Aspecte privitoare la unele infrațiuni grave cu privire la fauna sălbatice terestră și acvatică	216
4.3. Tipuri de sancțiuni prevăzute în Codul penal și în legi speciale	231
4.4. Aspecte procedurale	240

Capitolul al III-lea. Reglementările Uniunii Europene în domeniul protecției faunei sălbatice	241
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	241
<i>Secțiunea a 2-a. Directivele Uniunii Europene privitoare la protecția faunei sălbatice în statele membre</i>	251
§1. Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări)	251
§2. Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (Directiva Habitate)	258
§3. Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice	266
§4. Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal	271
§5. Directiva 1999/22/CE a Consiliului din 29 martie 1999 privind animalele sălbatice din grădini zoologice (Directiva Zoo)	275
<i>Secțiunea a 3-a. Regulamentele Uniunii Europene</i>	281
§1. Regulamentul (CEE) nr. 3254/91 al Consiliului din 4 noiembrie 1991 de interzicere a utilizării capcanei cu pedală în Comunitate și de introducere în Comunitate a blănurilor și a produselor prelucrate de la anumite specii de animale sălbatice originare din țări care le capturează folosind capcana cu pedală sau alte metode în dezacord cu standardele internaționale de vânătoare cu capcane cu suferință minimă	281
§2. Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului din 9 decembrie 1996 privind protecția speciilor de floră și faună sălbatică prin controlul comerțului cu acestea	285
§3. Regulamentul (UE) nr. 1143/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2014 privind prevenirea și gestionarea introducerii și răspândirii speciilor alogene invazive	287

§4. Regulamentul (CE) nr. 708/2007 al Consiliului din 11 iunie 2007 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local _____	292
§5. Regulamentul (CE) nr. 1005/2008 al Consiliului din 29 septembrie 2008 de instituire a unui sistem comunitar pentru prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat, de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2847/93, (CE) nr. 1936/2001 și (CE) nr. 601/2004 și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 1093/94 și (CE) nr. 1447/1999 _____	296
§6. Regulamentul (UE) nr. 1380/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind politica comună în domeniul pescuitului, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1954/2003 și (CE) nr. 1224/2009 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 2371/2002 și (CE) nr. 639/2004 ale Consiliului și a Deciziei 2004/585/CE a Consiliului _____	300
<i>Secțiunea a 4-a. Implementarea dreptului european al mediului în România și în alte state _____</i>	<i>305</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Probleme ridicate în practică _____</i>	<i>318</i>

Capitolul al IV-lea. Reglementări internaționale privind protecția faunei sălbatice _____	346
<i>Secțiunea 1. Reglementări cu caracter general privitoare la protecția faunei sălbatice terestre și acvatice _____</i>	<i>346</i>
§1. Considerații generale privind dreptul internațional al mediului _____	346
§2. Clasificarea instrumentelor de drept internațional _____	349
§3. Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural _____	353
§4. Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice _____	359

§5. Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice. Instrumentele acestei Convenții _____	364
§6. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de floră și faună pe cale de dispariție ____	368
§7. Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa _____	374
§8. Convenția privind diversitatea biologică (CBD) ____	378
§9. Concluzii _____	384
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementări internaționale privitoare la protecția unor specii de faună sălbatică terestră și acvatică, vulnerabile sau pe cale de dispariție _____</i>	
§1. Reglementări privind protecția faunei terestre ____	386
1.1. Protecția urșilor polari _____	386
1.2. Protecția vigoniilor _____	391
1.3. Protecția liliecilor _____	396
1.4. Protecția gorilelor _____	399
§2. Reglementări privind protecția avifaunei _____	400
2.1. Protecția păsărilor utile agriculturii _____	400
2.2. Protecția păsărilor conform Convenției Benelux privitoare la vânătoare și protecția păsărilor _____	406
2.3. Protecția albatroșilor și petreilor _____	413
§3. Reglementări privitoare la protecția faunei acvatice _____	416
3.1. Protecția cetaceelor _____	416
3.2. Protecția focilor _____	439
3.3. Protecția somonului de Atlantic _____	450
Concluzii și propuneri de lege ferenda _____	458
Bibliografie _____	475

Capitolul I. Aspecte generale privind protecția mediului pe plan național și internațional

Secțiunea 1. Diversitatea biologică în lumea contemporană

Paternitatea termenului „biodiversitate” – o prescurtare a noțiunii de „diversitate biologică”, ea însăși de dată recentă, utilizată pentru prima dată de către Thomas Lovejoy în 1980^[1] – este atribuită lui Walter G. Rosen, care l-a folosit în anul 1986 la Washington D.C., cu ocazia Forumului Național de Biodiversitate organizat în perioada 21-24 septembrie sub egida Academiei Naționale de Științe a Statelor Unite și a Institutului Smithsonian^[2]. Deși istoria politicii europene în domeniul protecției mediului se împletește cu aproape întreaga istorie a Uniunii^[3], cel mai important document îl constituie Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (Directiva Habitate)^[4], care, deși nu definește noțiunea de „biodiversitate”, o utilizează frecvent. Mai mult, obiectul Directivei Habitate este de a contribui „la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul statelor membre în

^[1] I.R. SWINGLAND, *Biodiversity, Definition of*, în *Encyclopedia of Biodiversity*, vol. I, Academic Press, 2001, p. 378-391, material disponibil la adresa <https://doi.org/10.1016/B0-12-226865-2/00027-4>, accesată la data de 14 octombrie 2020.

^[2] D. MARINESCU, M.C. PETRE, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a 5-a, Ed. Universitară, București, 2014, p. 357; S. SARKAR, *Defining „Biodiversity”; Assessing Biodiversity*, în *The Monist*, vol. 85, nr. 1/2001, p. 131.

^[3] A. FORTIER, *La conservation de la biodiversité*, în *Études rurales* nr. 183/2009, p. 129-142, material disponibil la adresa <http://journals.ope.nedition.org/etudesrurales/8971> sau <https://doi.org/10.4000/etudesrurales.8971>, accesate la data de 31 ianuarie 2021.

^[4] J.O. L 206 din 22 iulie 1992.

care se aplică tratatul^[1]. În momentul de față, consolidarea cadrului juridic al Uniunii Europene a devenit imperativă, întrucât s-a constatat că „existența unor lacune semnificative în materie de reglementare și punere în aplicare împiedică realizarea de progrese”^[2], fiind identificate, printre altele: lipsa obligativității existenței unor planuri de refacere a biodiversității sau a unor obiective, calendare, definiții și criterii privitoare la refacerea ecosistemelor și utilizarea lor durabilă, la care se adaugă impediamentele care fac ineficientă sau prea puțin eficientă legislația în vigoare. Prin noțiunea de „diversitate biologică” se înțelege „variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv, printre altele, ecosistemele terestre, marine și a altor ecosisteme acvatice și a complexelor ecologice din care acestea fac parte; aceasta include diversitatea în cadrul speciilor, dintre specii și a ecosistemelor”^[3]. Legislația națională în vigoare^[4] a preluat definiția noțiunii de „biodiversitate” din Convenția privind diversitatea biologică („variabilitatea organismelor din cadrul ecosistemelor terestre, marine, acvatice continentale și complexelor ecologice; aceasta include diversitatea intraspecifică, interspecifică și diversitatea ecosistemelor”).

Implementarea noțiunii de „biodiversitate” în legislațiile naționale ale statelor semnatare ale Convenției este diferită. Astfel, unele au ales să definească noțiunea de „biodiversitate” la momentul introducerii ei în legislație, în vreme ce altele au ales să utilizeze noțiunea fără a o defini^[5], ceea ce obligă, pentru deter-

[1] Art. 2 din Directiva Habitate.

[2] Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viețile noastre”, Bruxelles, 20 mai 2020, COM(2020) 380 final, p. 6.

[3] Art. 2 din Convenția privind diversitatea biologică, semnată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992, ratificată de România prin Legea nr. 58/1994 (M. Of. nr. 199 din 2 august 1994).

[4] Art. 2 pct. 15 din O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, publicată în M. Of. nr. 1196 din 30 decembrie 2005, aprobată prin Legea nr. 265/2006 (M. Of. nr. 586 din 6 iulie 2006), cu modificările și completările ulterioare.

[5] De exemplu, Republica Moldova (Legea nr. LP1515/1993), Republica Macedonia de Nord (The Law on Environment), Insulele Cook

minarea conținutului ei la nivel intern, apelarea la normele dreptului internațional, la jurisprudență și la doctrină. În acest ultim sens, doctrina a criticat preluarea noțiunii în dreptul francez, începând cu 1995, fără a o defini, considerându-se implicit că sensul ei este cunoscut destinatarilor normei juridice^[1].

Modalitatea de definire a noțiunii de „biodiversitate” este și ea diferită. Majoritatea statelor au înțeles să preia – cu sau fără modificări – definiția din Convenția privind diversitatea biologică, însă există o minoritate care a formulat propria definiție (de exemplu, Confederația Elvețiană^[2], Republica Rwanda^[3]).

Existența definițiilor legale nu a exclus confundarea, la nivelul literaturii științifice, a noțiunii de „biodiversitate” cu cea de „servicii ecosistemice”^[4]. S-a observat includerea termenului „biodiversi-

(Environment Act nr. 22/2003), Republica Coasta de Fildeș (Loi nr. 2014-390 du 20 juin 2014 d'orientation sur le développement durable), Republica Africa de Sud (National Environmental Management Act nr. 107/1998).

[1] I. MICHALLET, *Diversité biologique (définition)*, în M. CORNU, F. ORSI, J. ROCHFELD (dir.), *Dictionnaire des biens communs*, PUF, Paris, 2017, p. 359-362, material disponibil la adresa <https://hal-univ-lyon3.archives-ouvertes.fr/hal-01975363>, accesată la data de 31 ianuarie 2021. Situația a fost remediată abia în anul 2016 [art. 1 alin. (4) din Loi nr. 2016-1087 du 8 août 2016 pour la reconquête de la biodiversité, de la nature et des paysages (Journal Officielle de la République Française nr. 184 du 9 août 2016): „prin biodiversitate sau diversitate biologică se înțelege variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv a ecosistemelor terestre, marine și a altor ecosisteme acvatice, precum și a complexelor ecologice din care fac parte. Include diversitatea din și între specii, diversitatea ecosistemelor și interacțiunile dintre organismele vii”].

[2] Cantonul Geneva – Loi sur la biodiversité (LBio) du 14 septembre 2012: „Prin biodiversitate înțelegem toate ecosistemele, speciile și moștenirea genetică a acestora”.

[3] Art. 4 lit. a) pct. 4 din Law nr. 04/2005 of 08/04/2005 (Organic law determining the modalities of protection, conservation and promotion of the environment in Rwanda): „Biodiversitatea este variabilitatea organismelor vii de toate tipurile, inclusiv a omului, a tuturor speciilor de animale, a tuturor tipurilor de plante, aflate pe uscat sau în subteran, în apă, precum și în atmosferă și interacțiunile dintre ele. Biodiversitatea înseamnă toate lucrurile care respiră”.

[4] M. GOSSELIN, F. GOSSELIN, *Biodiversity values in international laws and conventions*, în Sciences Eaux & Territoires, Public policy and biodi-

tate” fie în titlul unor lucrări, fie printre cuvintele-cheie, în condițiile în care obiectul studiului îl constituie procese biologice sau servicii ecosistemice^[1]. O posibilă cauză a situației semnalate rezidă în faptul că, deși conceptul de „servicii ecosistemice” a dobândit vizibilitate în ultimele două decenii și este integrat în unele politici recente de mediu ale Uniunii Europene, nu există un cadru legal unitar al guvernării acestor servicii^[2].

Fenomenul simplificării noțiunii de „biodiversitate”, în sensul existenței în legislația de mediu care reglementează evaluarea și gestionarea acesteia a unor scheme fundamentate pe reducerea noțiunii la elementele ei esențiale în funcție de specificul sectorial, este exemplificat prin prevederile Directivei Habitatare și ale Directivei 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei^[3], care evaluează starea unor elemente ale biodiversității pe baza simplificărilor aplicate noțiunii^[4].

Sfârșitul secolului XX marchează conștientizarea nivelului global de degradare a habitatelor naturale și a amenințărilor existente la adresa speciilor de faună sălbatică terestră și acvatică, fiind punctul în care s-a făcut simțită nevoia implicării fiecăruia dintre noi, în paralel cu adoptarea unor măsuri de conservare conjugate^[5], în condițiile în care amenințarea biodiversității este

versity nr. 3 bis/2011, p. 9, material disponibil la adresa <http://www.set-revue.fr/biodiversity-values-international-laws-and-conventions>, accesată la data de 31 ianuarie 2021.

^[1] *Ibidem*.

^[2] I. BOUWMA, C. SCHLEYER, E. PRIMMER, K.J. WINKLER, P. BERRY, J. YOUNG, E. CARMEN, J. ŠPULEROVÁ, P. BEZÁK, E. PREDÁ, A. VADINEANU, *Adoption of the ecosystem services concept in EU policies*, în *Ecosystem Services*, vol. 29, Part B, 2018, p. 213-222, material disponibil la adresa <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212041617301018>, accesată la data de 31 ianuarie 2021.

^[3] J.O. L 327 din 22 decembrie 2000.

^[4] H. JOSEFSSON, *The Simplification of Biological Diversity in International and EU Law*, în *Sustainability*, vol. 10, nr. 10/2018, p. 3424, material disponibil la adresa <https://doi.org/10.3390/su10103424>, accesată la data de 31 ianuarie 2021.

^[5] M.J. NOVACEK, *Engaging the Public in Biodiversity Issues*, în J.C. AVISE, S.P. HUBBELL, F.J. AYALA (eds.), *In the Light of Evolution*.

esențialmente de natură antropogenă, ceea ce „necesită responsabilitatea umană și capacitatea de mobilizare a generațiilor actuale”^[1].

Prin raportare, pe de o parte, la momentul atestării primelor măsuri de protecție a speciilor de faună sălbatică^[2], iar, pe de altă parte, la starea de conservare actuală și la predicțiile cu privire la evoluția acesteia, apreciem că amenințarea speciilor cu extincția constituie un fenomen cu o vechime considerabilă, al cărui ciclu – la scara timpului istoric – nu s-a finalizat.

Reglementarea relațiilor omului cu fauna sălbatică a constituit o preocupare constantă a legiuitorilor încă din cele mai vechi timpuri; astfel, textele Vechiului Testament, dincolo de caracterul lor de exercițiu de taxonomie^[3], pot fi privite ca act normativ care reglementează protecția avifaunei sălbatice^[4], conservarea *ex situ* și repopularea^[5], motiv pentru care hecatomba provocată de

Volume II: Biodiversity and Extinction, National Academies Press, Washington D.C., 2008, p. 298.

[1] G. HÉRIARD, J. DEWOGHÉLAËRE, *Biodiversité et long terme: un défi pour la gouvernance*, în *Vraiment durable*, vol. 1-2, nr. 5-6/2014, p. 60-61, material disponibil la adresa <https://www.cairn.info/revue-vraiment-durable-2014-1-page-57.htm>, accesată la data de 24 februarie 2021.

[2] În speță, înființarea în jurul anului 1370 î.Hr., în Egipt, de către faraonul Akenaton, a unei rezervații naturale pentru animale sălbatice (S.M. TEODOROIU, *Dreptul mediului și dezvoltării durabile*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 39) sau crearea unor rezervații pentru vânătorile regale în Asiria (cca. 700 î.e.n.) și în India, în timpul domniei lui Așoka (304-232 î.e.n.) (M. COLCHESTER, *Salvaging Nature. Indigenous Peoples, Protected Areas and Biodiversity Conservation*, Discussion Papers 55, United Nations Research Institute for Social Development, 1994, p. 3).

[3] „Și a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice (...)” (*Facerea*, 2, 20).

[4] „Dacă în cale, în vreun copac sau pe pământ, vei găsi cuib de pasăre cu pui sau cu ouă și mama lor va fi șezând pe pui sau pe ouă, să nu iei mama împreună cu puii. Mamei dă-i drumul, iar puii ia-i pentru tine (...)” (*Deuteronomul*, 22, 6-7).

[5] „Să iei cu tine din toate animalele curate câte șapte perechi, parte bărbătească și parte femeiască, iar din animalele necurate câte o pereche, parte bărbătească și parte femeiască. De asemenea și din păsările cerului să iei: din cele curate câte șapte perechi, parte bărbătească și parte femeiască, iar din toate păsările necurate câte o pereche, parte bărbătească

umanitate, într-o lume în care, cel puțin la nivel teoretic, o treime din populație se raportează la aceste principii, pare de domeniul absurdului.

În 1974, cel de-al doilea raport către Clubul de la Roma, vădit influențat de Declarația Conferinței Organizației Națiunilor Unite privind mediul uman, atrăgea atenția asupra utilizării nesustenabile a resurselor naturale, reducerii biodiversității și necesității abandonării utilitarismului – care nu putea conduce decât la o sărăcire a diversității speciilor –, în condițiile în care existența tuturor formelor de viață pentru păstrarea echilibrului ecologic constituie o necesitate imuabilă^[1].

Principiul utilitarismului, a cărui aplicare a condus, spre exemplu, în Europa Occidentală, la extincția locală a marilor carnivore, a avut însă un aport decisiv la nașterea dreptului internațional modern al mediului, care, din punctul nostru de vedere, începe odată cu Tratatul încheiat de Italia și Austro-Ungaria (5-29 noiembrie 1875) privitor la protecția păsărilor utile pentru agricultură.

Conservarea biodiversității – astăzi reglementată la nivel internațional, european și național și integrată în politicile întemeiate pe conceptul de interes public, deși sunt autori care au indicat că, pe termen lung, abordările clasice ale guvernantei problemelor de mediu se dovedesc a fi vulnerabile din perspectivă inter-generațională^[2] – constituie cel mai probabil o himeră. Eforturile generațiilor de juriști care s-au pus în slujba salvării biodiversității, jucându-și rolul pozitiv în mod magistral, par a fi în van, întrucât rezultatele – acolo unde ele există – sunt nesemnificative prin raportare la întreg. Într-adevăr, practica a demonstrat că, printr-un management eficient, condiționat de existența habitatului, speciile de faună sălbatică pot răspunde pozitiv măsurilor de protecție, reintroducerii în habitate din care anterior fuseseră declarate

și parte femeiască, ca să le păstrezi soiul pentru tot pământul” (*Facerea*, 7, 2-3).

[1] M. MESARIVIĆ, E. PESTEL, *Omenirea la răspântie. Al doilea raport către Clubul de la Roma*, Ed. Politică, București, 1975, p. 23.

[2] G. HÉRIARD, J. DEWOGHÉLAÈRE, *op. cit.*, p. 57.

extincte sau introducerii într-un alt areal decât cel natural^[1]. Dintr-o perspectivă depășită de tip management zonal și specii-țintă, multe dintre instrumentele de drept existente și-au demonstrat eficiența, însă obținerea rezultatelor prin abordarea ecosistemică – despre care astăzi știm că este cea corectă – este mult mai dificilă.

Sub imperiul Convenției privind diversitatea biologică – instrumentul suprem de drept internațional în materia apărării biodiversității^[2] –, prin Decizia X/2 a celei de-a 10-a Conferințe a părților,

[1] J.W. THOMAS, *Wildlife*, în R.N. SAMPSON, D. HAIR (eds.), AMERICAN FORESTRY ASSOCIATION, *Natural Resources for the 21st Century*, Island Press, Washington D.C., 1990, p. 195.

[2] Ca un răspuns la criza mediului înconjurător, Organizația Națiunilor Unite, prin Programul de Mediu, a convocat la Geneva, în perioada 16-18 noiembrie 1988, Grupul de lucru ad-hoc al experților în diversitate biologică, iar șase luni mai târziu, a desemnat un grup de experți tehnici și juridici cu misiunea de a pregăti un instrument de drept internațional menit să reglementeze chestiunea. În februarie 1991, grupul a fost transformat în Comitetul Interguvernamental de Negociere, pentru a se ajunge, în mai 1992, la Conferința de la Nairobi, la adoptarea textului Convenției privind diversitatea biologică (nr. 30619, 1760 U.N.T.S. 79), care va fi semnat, o lună mai târziu, la Rio de Janeiro, în cadrul Conferinței Națiunilor Unite pentru Protecția Mediului și Dezvoltare, conferință rămasă în conștiința publică drept „Summit-ul Pământului de la Rio”. Ca urmare a numărului ridicat de state semnatare ale Convenției, în executarea obligațiilor asumate la nivel internațional, noțiunea de „biodiversitate” intră în circuitul limbajului juridic al acestora, ceea ce a fost de natură să determine pătrunderea ei, cu celeritate, și în limbajul comun.

S-a opinat că noțiunea de „biodiversitate” constituie mai mult decât un neologism menit să înlocuiască noțiunea deja erodată de „natură”, putând fi considerată un veritabil instrument de măsurare a schimbărilor produse în natură, indiferent că acestea se produc sau nu la presiunea factorului antropoc (L. ROBIN, *The rise of the idea of biodiversity: crises, responses and expertise*, în *Quaderni* nr. 76/2011, p. 26, material disponibil online la adresa <http://journals.openedition.org/quaderni/92>, accesată la data de 31 ianuarie 2021).

România a semnat Convenția privind diversitatea biologică la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992 și a ratificat-o doi ani mai târziu, prin Legea nr. 58/1994, conceptul de „biodiversitate” și „principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural” regăsindu-se în reglementarea-cadru privind protecția mediului subsecventă – Legea nr. 137/1995 (publicată în M. Of. nr. 304 din 30 decembrie 1995,

ținută la Nagoya, în Japonia, la 18-19 octombrie 2010, a fost adoptată o ediție revăzută și adăugită a Planului strategic pentru biodiversitate 2011-2020, care include așa-numitele „ținte Aichi pentru biodiversitate”, în număr de douăzeci^[1].

După un deceniu, declarat de altfel de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, prin Rezoluția A/RES/65/161, „Decada biodiversității 2011-2020” – după ce anterior, prin Rezoluția nr. 61/203 din 20 decembrie 2006, declarase anul 2010 ca „Anul Internațional al Biodiversității” –, a sosit momentul bilanțului, iar rezultatele s-au dovedit lamentabile: din cele 20 de ținte, niciuna nu a fost atinsă în totalitate și doar 6 parțial, și anume țintele^[2] 9 („Prevenirea și controlarea speciilor invazive”), 11 („Arii protejate”), 16 („Accesul și partajarea resurselor genetice”), 17 („Strategii de biodiversitate și planuri de acțiuni”), 19 („Partajarea infor-

republicată ulterior în M. Of. nr. 70 din 17 februarie 2000, în prezent abrogată): anexa 1 („Înțelesul unor termeni în sensul prezentei legi”): „diversitatea dintre organismele vii provenite din ecosistemele acvatice și terestre, precum și dintre complexele ecologice din care acestea fac parte; cuprinde diversitatea din interiorul speciilor, dintre specii și între ecosisteme”, respectiv art. 3 lit. c): „Principiile și elementele strategice ce stau la baza prezentei legi, în scopul asigurării unei dezvoltări durabile, sunt: (...) c) principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural”.

În executarea obligațiilor ce îi revin, România a elaborat în 1996 prima Strategie națională și Planul de acțiune privind conservarea diversității biologice și utilizarea durabilă a componentelor sale.

[1] România a ratificat Protocolul de la Nagoya prin Legea nr. 36/2019 (M. Of. nr. 181 din 6 martie 2019), acesta intrând în vigoare la data de 20 august 2019, iar la momentul de față nu este disponibil un raport privitor la atingerea obiectivelor acestuia, însă, considerăm edificatoare cu privire la situația existentă în România „Lista speciilor invazive de interes pentru Uniune din România”, actualizată în iunie 2019, care conține nu mai puțin de 20 de specii de floră și faună sălbatică (disponibilă pe pagina oficială <https://invazive.ccmesi.ro/>, consultată la data de 17 mai 2021), respectiv declanșarea, sub nr. (2020) 2238 și nr. (2020) 2297, a procedurii de infringement, prin transmiterea scrisorii de punere în întârziere, ca urmare a modului de transpunere a Directivei Habitare, precum și cu privire la procesul de desemnare a ariilor speciale de conservare (potrivit datelor de pe site-ul oficial <https://ec.europa.eu/>, consultat la data de 17 mai 2021).

[2] Secretariat of the Convention on Biological Diversity, Global Biodiversity Outlook 5, Montreal, 2020, p. 132.

mașiilor și cunoștințelor”) și 20 („Mobilizarea resurselor din toate sursele”). Observăm că documentul încearcă păstrarea unui ton optimist, însă nu apreciem – cu excepția cazului în care se dovedește o eroare de tehnoredactare – indicarea ca „exemple de succes” creșterea suprafeței ariilor protejate terestre de la 10% la 15%, a celor marine de la 3% la 7% și a ariilor de importanță deosebită pentru biodiversitate de la 29% la 43% pe perioada... 2000-2020^[1].

Secțiunea a 2-a. Noțiunea de „mediu înconjurător” și cea de „resurse naturale”

Conceptul de „mediu înconjurător” se află într-o continuă evoluție^[2]; într-o exprimare plastică, „(...) în mod natural, înseamnă orice vrei să însemne. Înțelesul pe care îl dă fiecare individ sau guvern reflectă experiența aceluia individ sau guvern și așa variază prioritatea acordată acestei sau acelei probleme (...)”^[3].

Definirea noțiunii de „mediu înconjurător”, *lato sensu*, se face adesea prin enumerarea componentelor lui: apa, aerul, solul, flora și fauna sălbatică^[4]. Acest tip de definiție descriptivă, caracterizată prin pragmatism, a fost criticată pentru riscul sporit de a nu fi exhaustivă și pentru problemele de delimitare a mediului

[1] Din analiza progresului celor 60 de elemente care compun țintele a rezultat că doar 7 dintre aceste elemente au fost realizate, 38 înregistrează progrese, 13 elemente nu au înregistrat progrese ori s-au îndepărtat de țintă, iar progresul a două elemente este necunoscut. Îmbucurătoare ar fi progresele realizate cu privire la 4 dintre cele 5 amenințări majore directe la adresa biodiversității.

[2] J. DORIGNY, *La notion d'environnement en droit pénal français et canadien*, mémoire de maîtrise en droit, Université Laval Québec, Canada, Université Toulouse 1 Capitole, France, 2019, p. 25, material disponibil la adresa <http://hdl.handle.net/20.500.11794/38199>, accesată la data de 25 ianuarie 2021.

[3] W. KENNET, *The Stockholm Conference on Human Environment*, în *International Affairs*, vol. 48, nr. 1/1972, p. 33.

[4] M.L. LARSSON, *The Law of the Environmental Damage. Liability and Reparation*, Kluwer Law International/Norstedts Juridik, Stockholm, 1999, p. 122.